

RESPUBLİKA ELMİ TƏDQİQATLARIN ƏLAQƏLƏNDİRİLMƏSİ ŞURASI

<i>Təşkilatın adı</i>	Burada nazirliyin və elmi müəssisənin adı yazılır
<i>Sənədin növü</i>	Tibb üzrə Fəlsəfə Doktoru və ya Elmlər Doktoru adını almaq üçün Dissertasiya işinin ANNOTASIYASI
<i>Dissertasiya işinin adı</i>	Xroniki ürək çatmamazlı olan xəstələrdə post COVID -19 zamanı hemodinamik dəyişiklər və kardio markerlərin proqnostik əhəmiyyəti.
<i>Dissertasiya mövzusunun aid olduğu elmi problemin adı</i>	Ürək çatmamazlığının diaqnostikasında yeni üsulların işlənməsi.
<i>Qeydiyyat alındığı Elmi Şuranın adı</i>	<i>Qeydiyyat alındığı Elmi Şuranın adı</i>
<i>Qeydiyyat tarixi</i>	Burada Elmi Şurada təsdiq tarixi yazılır
<i>İxtisas şifri</i>	AAK-da qəbul olunmuş ixtisas şifri verilir
<i>İxtisasın adı</i>	AAK-da qəbul olunmuş ixtisas adı yazılır
<i>İcraçının statusu</i>	Doktorant
<i>İcraçı</i>	Həsənova Piəxanım Faiq qızı
<i>Təvəllüdü</i>	1985
<i>Cinsi</i>	Qadın
<i>İş yeri və vəzifəsi</i>	-
<i>Əlaqə</i>	<i>Telefon, e-mail</i>
<i>Elmi rəhbər</i>	<i>(Tibb üzrə FED, Bəydamirova Arzzu Arif qızı Azərbaycan Tibb Universiteti, -+994557940067, dr.baydamirova@mail.ru)</i>
<i>Elmi məsləhətçi</i>	-
<i>Təşkilatın rəhbəri</i>	<i>(elmi adı, elmi dərəcəsi, S.A.A., e-mail)</i>
<i>Təşkilatın əlaqə məlumatları</i>	<i>Telefon, faks, e-mail</i>
<i>Şəhər və il</i>	
<i>AMEA qeydiyyat nömrəsi</i>	Bu nömrə AMEA-da dissertasiya saytında qeydə alındıqdan sonra verilir (saytda olur)
<i>Qeydiyyat tarixi</i>	<i>Bu AMEA-da verilir</i>

TƏDQIQATIN MƏZMUNU

<i>İşin adı</i>	Xroniki ürək çatmamazlı olan xəstələrdə post COVID -19 zamanı hemodinamik dəyişiklər və kardio markerlərin proqnostik əhəmiyyəti
<i>İşin abstraktı</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Problem: Müasir dövrdə ürək çatmamazlığından zərər çəkən xəstələrdə düzgün diaqnozu müəyyən edilməsi və müvafiq müalicə üsulunun seçməsi üçün bu nozologiyalar növlərinin dəqiqləşdirilməsi həkim üçün çox vacib məsələdir. Sözügedən problemin həll edilməsi üçün qanda bu patologiyaların müxtəlif növlərini əks etdirən və qanda müəyyən olunan xüsusi biomarkerlərin öyrənilməsi bugünkü kardiologiyanın kəskin tələblərindən biridir. • Məqsəd: • Xroniki ürək çatmamazlı olan xəstələrdə post COVID -19 zamanı hemodinamik dəyişiklərin və kardio markerlərin proqnostik əhəmiyyətinin öyrənilməsi. • Material və metodlar <ul style="list-style-type: none"> ○ Obyekt – COVID-19 keçirmiş şəxslərdə ürək çatmamazlığının yeni diaqnosik kriteriyaların öyrənilməsi. ○ Metod – COVID-19 keçirmiş şəxslərdə ürək çatmamazlığı olan xəstələrdən qan nümunələrinin alınması, zərdabın ayrılması və immuno-enzim analiz üsulu ilə kardiomisetlər dağıdılması və bərpasının yeni biomarkerlərinin səviyyəsinin müəyyən edilməsi. ○ Qiymətləndirmə - müxtəlif xəstələrin və sağlam şəxslərin arasında aşkar olunmuş fərq Studentin t-meyarının statistik üsulunun əsasında qiymətləndiriləcək.
<i>Açar sözlər</i>	ürək çatmamazlığı, zərdab, immuno-enzim analiz üsulu, kardiobiomarkerlər.
<i>İşin tipi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Analitik
<i>Sənədin növü</i>	Tibb üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasının annotasiyası.
<i>Aktuallığı</i>	Ürək çatmamazlığı rast gəlmə tezliyinə görə hazırda kardiologiyanın ən aktual problemlərindən biridir. Müasir dövrdə ürək çatmamazlığı olan xəstələrdə düzgün diaqnozu müəyyən edilməsi

	<p>və müvafiq müalicə üsulunun seçməsi üçün bu nozologiyanın laborator müayinələrinin seçilməsi həkim üçün çox vacib məsələdir. Eyni zamanda həkimlərin əlində olan üsulların arsenalı,, ürək çatmamazlığın müxtəlif növlərinin əsasında duran metabolik dəyişiklikləri aşkar edə bilmirlər. Sözügedən problemin həll edilməsi üçün qanda bu patologiyaların müxtəlif növlərini əks etdirən və qanda müəyyən olunan xüsusi kardiobiomarkerlərin öyrənilməsi bugünkü kardiologiyanın kəskin tələblərindən biridir.</p> <p>Hazırda xəşəliləin hüceyrə səviyyəsində sürətlə irəli getməsinə görə müxtəlif hüceyrələrin durumunu əks etdirən biomarkerlər aşkar olunub. Bu cür biomarkerlər, bir tərəfdən, troponin kimi kardiomisetlərin dağıdılması barədə məlumat verə bilirlər, digər tərəfdən, onlar zəiflənmiş miokardta bərpa proseslərinin gedişinin fəallığına (70 kDa istilik şoku zülalları) dəlalət edirlər. Deyilən biomarkerlərin səviyyələri xəstələrin qanında müvafiq olaraq dəyişkənliyə məruz olurlar. Eyni zamanda müasir immunokimyəvi üsullar çox yüksək spesifliyə və həssaslığa malikdilər. Xüsusən, immuno-enzim analiz üsulu peptidlərin və zülalların və yəhud onlara qarşı təbii autoanticisimlərin 10^{-17} M səviyyəsində müəyyən edilməsinə qadirdi.</p>
Məqsəd	Xroniki ürək çatmamazlı olan xəstələrdə post COVID -19 zamanı hemodinamik dəyişiklərin və kardio markerlərin proqnostik əhəmiyyətinin öyrənilməsi
Vəzifələr	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ürək çatmamazlığı olan COVID-19 keçirmiş xəstələrin toplanılması və onların kliniki göstəricilərin müəyyən edilməsi. 2. Ürək çatmamazlığı olan COVID-19 keçirmiş xəstələrin qan nümunələrinin alınması, zərdabın ayrılması və müxtəlif biomarkerlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi. 3. Ürək çatmamazlığı olan COVID-19 keçirmiş xəstələrin kliniki göstəricilərində və onların zərdabında müəyyən olunan biomarkerlərində korrelyativ əlaqəsinin aşkar edilməsi. 4. Ürək çatmamazlığı olan COVID-19 keçirmiş xəstələrində təyin olunmuş dərmanların müəyyən biomarkerlərin səviyyəsinə müalicə gedişində təsirlərinin öyrənilməsi. 5. Ürək çatmamazlığı olan COVID-19 keçirmiş xəstələrinin proqnozunun müəyyənləşdirilməsində biomarkerlərin töhfəsinin

	öyrənilməsi.
Orijinallıq (yeniliyi)	Planlaşdırılan tədqiqatların orijinallığı qanda müxtəlif səciyəvi biomarkerlərin səviyyəsinin dəyişilməsinin təyin etməsi əsasında zəyiflənmiş ürəyin kardiomisetlərində hansı istiqamətdə gedən patoloji proseslərin barədə fikir söylənməsi mümkün olacaq. Bu gür təyinat aparılması nəticəsində kardiomisetlərdə həm dağıcı, həm də bərpa proseslərin gedişindən dəqiq məlumat əldə etmək mümkün olacaq.
Gözlənilən nəticələr və onların elmi-praktik əhəmiyyəti	Planlaşdırılan tədqiqatların nəticəsində kardiologlar üçün ürək çatmamazlığı müxtəlif növləri olan xəstələrinin differensial diaqnostikası və düzgün müalicə seçməsi məqsədilə yeni etibarlı və dəqiq immunokimyəvi üsul yaradılacaq. Bu üsulun əsasında deyilən xəstəlik növlərinin proqnozlaşdırılması da mümkün olacaq.
Obyekti (material)	Tədqiqatların obyektivi ürək çatmamazlığı müxtəlif növləri olan hər iki cinsi xəstələr olacaq.
Daxil etmə kriteriyaları	Tədqiqata daxil ediləcək xəstələrin hansı xüsusiyyətləri olmalıdır (xəstəliyi, yanaşı xəstəliyi, yaşı, cinsi, əməliyyat və s.)
Çıxarma kriteriyaları	Tədqiqatın məqsədinə uyğun olmayan xəstələr tədqiqatda daxil edilməyəcək.
Əsas və nəzarət qrupları	<ul style="list-style-type: none"> tədqiqat qrupu (əsas qrup) – 70, aparılan müalicə və ya müayinələrin açıqlanması (laborator və instrumental) nəzarət qrupu (müqayisə qrupu) – 20, aparılan müalicə və ya müayinələrin açıqlanması (müalicədən əvvəl)
Randomizasiya üsulu	–
Əsas qiymətləndirmə kriteriyası	Məlumdur ki, elmi tədqiqatların mahiyyəti səbəb-nəticə (təsir-effekt) arasındakı əlaqəni axtar-b-tapmaq, ölçmək və qiymətləndirməkdir. Məsələn, səbəb-xəstəlik, risk faktoru-xəstəlik, xəstəlik-simptom, müalicə-sağalma, müalicə-ağırlaşma, risk faktoru-residiv və s. Səbəb (təsir) barəsində əsas və nəzarət qrupları bölümündə məlumat verilmişdir. Əsas nəticə (effekt) tədqiqatın məqsədində görə müəyyən olunur, ölçülməsi üçün müəyyən metod tətbiq edilir, qiymətləndirməsi üçün isə müqayisə edilir. Əsas qiymətləndirmə kriteriyası (<i>primary outcome</i>) dedikdə ölçülən, müqayisə edilə bilən və əlaqəsi araşdırılan əsas nəticə nəzərdə

	<p>tutulur.</p> <p>Burada əsas qiymətləndirmə kriteriyası, onun ölçmə üsulu və hansı zamandakı dəyəri barədə məlumat verilir. Əsas qiymətləndirmə kriteriyası bir və ya iki parametrlə olmalı, tədqiqatın məqsədinə uyğun olmalı və ölçüləbilən olmalıdır Məsələn, müalicə üsulunu qiymətləndirərkən əsas kriteriya kimi faydalılığı (sağlama müddəti, sağalma tezliyi, yaşama müddəti, həyat keyfiyyəti və s.), uğursuzluğu (residiv sayı, ağırlaşma tezliyi, yan təsirlərinin tezliyi) və s. istifadə edilə bilər. Diaqnostika üsullarını qiymətləndirmək üçün əsas qiymətləndirmə kriteriyası kimi AUROC göstəricisi, maliyyət və s. istifadə edilə bilər.</p>
Əlavə qiymətləndirmə kriteriyaları	Tədqiqatın nəticələrini dəyərləndirmək və qrupları müqayisə etmək üçün əsas kriteriyadan başqa əlavə kriteriyalar da istifadə edilə bilər. Burada hansı göstəricilərin, hansı zamandakı dəyərləri əlavə göstəricilər kimi qəbul ediləcəyi barədə məlumat verilir.
Metodlar	<ul style="list-style-type: none"> • Elektrokardiografiya üsulu. • Exoelektrokardiografiya üsulu. • Bərk-fazlı dolaylı immuno-enzim analiz üsulu. • Zərdabda ümumi zülalların miqdarı təyin etməsi üçün Bredford üsulu.
Statistik və riyazi işləmlər	Statistik hesablamalarda Studentin t-kriteriyası istifadə olunacaq.
Maddi və texniki imkanlar	Tədqiqatın yerinə yetirilməsi üçün lazım olan maddi və texniki avadanlıqlar və onların təmini harada və kim tərəfindən ediləcəkdir.
Tədqiqatın yerinə yetiriləcəyi yer	Tək müəssisə Azzərbaycan Tibb Universiteti
İşin müddəti	3 il.
İşin mərhələləri	Burada tədqiqatın mərhələləri və vaxtı barədə məlumat verilir
Ədəbiyyat	Burada aktuallıq və orijinallıq bölümlərində istifadə edilən ədəbiyyat siyahısı verilir.
Abstract (in english)	<p>Bu bölüm 2019-cu ildən başlayaraq tətbiq ediləcəkdir. Burada ingilis dilində aşağıdakı məlumatlar verilir:</p> <p>Name of study:</p>

Background:

Objective:

Material and methods:

Primary outcome:

Secondary outcome:

Key words: